

Gemeente van Christus,

Je zou Kerst het feest van de vertedering kunnen noemen. Jozef en Maria met hun pasgeboren kind, de herders die het kindje komen bekijken in de stal; de os en de ezel die we erbij hebben verzonnen: om het kindje warm te houden met hun adem, -

Het roept iedere Kerst weer bij veel mensen bepaalde gevoelens wakker, die de rest van het jaar een slapend bestaan leiden. En dat laatste, dat is jammer.

Vertedering, ondanks de predikanten die hun best doen om duidelijk te maken dat het géén zoet verhaaltje is; dat een kind niet in een stal geboren hoort te worden, of buiten in een tent voor het AZC; dat er voor ieder kind juist wél plaats in de herberg van deze wereld zou moeten zijn.

Toch: vertedering. Een pasgeboren kind maakt blijkbaar een bepaalde zachtheid in ons los.

“Wil je het even vasthouden?”, vraagt de kersverse moeder trots. En heel voorzichtig pak je dat piepkleine hummeltje vast, je hand goed onder het hoofdje houden. Zó klein en breekbaar allemaal... en je kijkt naar zijn gezichtje, oogjes die nog niets bewust hebben gezien. Een klein mensje, volkomen afhankelijk van de liefde en de zorg die het van zijn ouders zal krijgen.

Negen maanden eerder was er nog niets van dit mensje te bekennen. En nu is het er.

Ik geloof dat wat er dan allemaal onuitgesproken door je heen kan gaan op zo'n moment, alles te maken heeft met het mysterie van ons bestaan. Van jouw eigen bestaan. Je weet natuurlijk wel hoe dat biologisch allemaal zit. Maar tegelijkertijd heb je geen flauw idee waar het nu in wezen vandaan komt.

Deze gevoelens van tederheid en zachtheid kun je ook ervaren aan het einde van een mensenleven. Als je beseft dat deze man of vrouw die je zo lang hebt gekend er nu nog is. Al die jaren is ze om je heen geweest, maar straks zal ze er niet meer zijn. Heel voorzichtig streel je haar gezicht. Maakt haar droge lippen vochtig met een wattenstokje. Zo klein en breekbaar geworden, allemaal. En ook nu weet je wel hoe dat biologisch allemaal zit. En dat we allemaal sterfelijk zijn. Maar tegelijkertijd vraag je je af waar ze straks zal zijn. Wat behouden blijft van deze unieke mens.

Dit soort vragen... en dit soort gevoelens komen soms aan de oppervlakte. Meestal houd je je daar niet zo bewust mee bezig. Je houdt je meer bezig met het leven van alledag.

We groeien allemaal op en leren gaandeweg dat het beter is om in dat leven van alledag maar wat hárdere te worden. Jezelf niet zo kwetsbaar op te stellen, want dat houdt geen mens vol. Masker op. Gevoelens verbergen voor de buitenwereld. Opkomen voor jezelf.

Zo zit de wereld in elkaar.

Zeker. En... ben jij er blij mee dat de wereld zo in elkaar zit?

Ik niet. Ondanks het feit dat het mij persoonlijk aan niets ontbreekt om een rustig en comfortabel leven te leiden. De wereld is hard. Gruwelijk hard in veel opzichten. Dat zie je, als je daar je ogen niet voor sluit. Als je het lef hebt om weer ruimte te geven aan die zachtheid, die je kwijt bent geraakt, of weggestopt hebt toen je volwassen werd. Een zachtheid die overigens niets te maken heeft met softheid. Integendeel, denk ik. Eerder met moed.

Met een bepaalde manier van zien. Van durven ervaren. Van hoe je in het leven wilt staan.

Wek mijn zachtheid weer. Geef mij terug de ogen van een kind
Dat ik zie wat is. En mij toevertrouw. En het Licht niet haat.

Dit kleine lied van Oosterhuis zingen we op ons klooster Westerhûs elke dag, deze advents- en kersttijd.
Het speelde door me heen, bij het schrijven van deze preek.

Wek mijn zachtheid weer.... We vieren vandaag de geboorte van een kind dat precies dit kwam doen, geloof ik: onze zachtheid wekken. In een van zijn bekendste toespraken, de Bergrede, zal hij het later letterlijk zo benoemen: "Zalig zijn de zachtmoedigen van geest."

Als hij mensen zag die leden aan het bestaan, die buitengesloten waren, die geen leven hadden, dan raakte hem dat diep. "Hij werd met ontferming over hen bewogen" staat er dan. Dat gebeurde hem steeds weer. Omdat hij het op een zeldzame, unieke manier aandurfde, de móed had om die zachtmoedigheid waarmee ieder kind geboren wordt, te bewaren.

*Ik heb dat tedere gevoel / voor elke zot, voor elke dwaas,
die buiten ronddaast zonder doel, / die niemands knecht is, niemands baas.*

*Ik heb dat tedere gevoel / voor ieder die zich luidkeels uit,
die elk gebaar ervaart als koel / voor wie zich elke kudde sluit.*

*Ik heb dat tedere gevoel / voor wie zich in een droom verwart
en waar die droom de waarheid tart / klinkt soms zijn lach net iets te hard.*

*Ik heb dat tedere gevoel, / voor elke vrouw, voor elke man,
Die in volkomen weerloosheid / een ander mens beminnen kan.*

Herman van Veen zingt het, nog steeds, in wat hij zelf wel eens zijn mooiste lied heeft genoemd. Jezus zou het zo met Herman mee kunnen zingen.

Waar mensen het aandurven om ruimte te geven aan die zachtmoedigheid, die tederheid, daar ontstaat iets van ware menselijkheid. Daar wordt de harde wereld iets zachter.
Daar wordt God opnieuw in mensen geboren.

Geef mij terug de ogen van een kind....

Ik zie het met regelmaat gebeuren, bij onze vier kleinkinderen. Voor de allereerste keer een Kerstboom met lichtjes zien... Voor het eerst een stukje pannenkoek proeven.
Voor het eerst zie je een hond onder je kinderstoel voorbijlopen...

Met welke ogen zie jij de wereld om je heen?

Wanneer heb je voor het laatst het gelaat van jouw geliefde écht gezien? Van je vader of moeder?

Of hoe je kind zat te spelen. Alsof je het voor het eerst zag.

Heb je gezien hoe die zwerm kieviten rondcirkelde, tegen de blauwzwarte achtergrond van een donkere lucht en hoe het zonlicht weerkaatste op hun vleugels?

Wanneer heb je voor het laatst echt durven kijken naar de beelden van het Journaal? Als door de ogen van een kind, dat voor het eerst de gruwelen van een oorlog ziet. De onmenselijke situatie in Gaza. En heb je gevóeld dat zoiets toch niet kan! Dat zoiets toch helemaal niet mág.

Wanneer heb je voor het laatst echt ... **gezien wat is?**

De schoonheid gezien van deze wereld..... én de hardheid ervan.

Ontroering bij de schoonheid. Woede, heilige woede om wat mensen allemaal kapotmaken in deze schepping. De vervuiling. De onverschilligheid en de arrogantie waarmee het gebeurt. De steeds sneller stijgende zeespiegel.

Je kunt je ogen ervoor sluiten. Niet willen dat het licht op al die akelige, onrechtvaardige dingen valt. **Dan haat je het licht**, wellicht dat Oosterhuis zo iets bedoelt met dat wonderlijke zinnetje. Mensen kunnen het licht haten.

Jezus weet daar alles van. "Ik ben het licht der wereld", zal hij later zeggen. "Wie in mij gelooft, zal nooit in duisternis wandelen". Maar het zal hem niet in dank worden afgenomen: dat hij zo zijn licht laat schijnen, ook op alles wat niet deugt. Op het machtsmisbruik, het egoïsme, de schijnheiligheid, het onrecht en het geweld dat mensen elkaar aandoen.

Dat de een zwelgt in zijn rijkdom terwijl zoveel anderen verrekken van honger ellende.

Dat dit allang niet meer een schepping is die "goed is, zeer goed is in Gods ogen".

Wie zó durft te leven als Jezus, maakt het meestal niet lang. Jezus zelf ook niet. Drie jaar ongeveer zullen ze hem straks zijn gang laten gaan. Dan is het genoeg geweest en zullen ze hem uit de weg ruimen. Dit kind waarvan we ook dit jaar de geboorte met zoveel vreugde zeggen te vieren. Veel mensen hebben angst voor het Licht dat Jezus later zal verspreiden. Omdat hij een onbarmhartig licht werpt op hoe deze wereld in elkaar zit. Tegelijkertijd een barmhartig licht voor wie in het duister leven.

Heb je je - tot slot - wel eens afgevraagd hoe het nu eigenlijk komt dat we van die ontelbaar vele kinderen die er 2000 jaar geleden én sindsdien zijn geboren, juist van dit ene kind nog steeds de geboorte vieren?

Ik geloof dat dat uiteindelijk alles te maken heeft met dat **toevertrouwen, waar Oosterhuis het over heeft in zijn kleine lied**. Het levensverhaal van Jezus laat zien wat er gebeurt met een mens die ondanks alle hardheid... vol zachtheid in de wereld durft te staan. Die als met de ogen van een kind ziet wat is. Die alles durft te zien in het licht van Gods liefde...en toorn (over wat niet goed is).

Die zichzelf blijft inzetten voor een wereld die meer in overeenstemming is met wat God voor ogen staat. Die licht wil verspreiden in een donkere wereld.

En die dat blijft doen, tegen de klippen op, in het vertrouwen dat er een God is die hem hierin nooit loslaat.

Deze nacht begint zijn levensverhaal als het ware opnieuw. En lopen we in het jaar dat voor ons ligt weer met hem mee. Een heftig en ontroerend levensverhaal is het. Vol licht en duisternis. We lopen met hem mee, op weg naar Pasen...

We wensen elkaar van alles en nog wat toe, deze dagen.

Ik wens je toe dat hij iets van jouw zachtheid weet te wekken,

Amen.